

Metóda indexácie využitím stavebného rozpočtového softvéru

Úvod

Metóda indexácie cien využitím stavebného rozpočtového softvéru predstavuje transparentný mechanizmus stanovenia výšky oprávnených výdavkov v nadväznosti na vývoj cien jednotlivých materiálov a prác používaných pri realizácii zákaziek, ktoré bude RO akceptovať. Uvedené znamená, že toto navýšenie cien a teda cien zákaziek je spôsobilé na pokrytie dodatočným príspevkom (pri splnení ostatných podmienok poskytovania dodatočného príspevku).

Prijímateľ je povinný pri úprave zmluvy s dodávateľom postupovať v súlade so zákonom o verejnom obstarávaní.

Princípy metódy

Metóda indexácie je založená na objektivizovanom, individuálnom výpočte indexu nárastu cenovej úrovne v referenčnom období, jeho očistenie o riziko nárastu cien, ktoré mohol dodávateľ pri vynaložení odbornej starostlivosti predpokladať a následnom porovnaní objektivizovaného indexu rastu cenovej úrovne s indexom rastu vypočítaným z hodnôt uvedených v zmluve, resp. dodatku/návrhu dodatku k zmluve medzi prijímateľom a dodávateľom.

Indexácia sa týka len tých položiek, ktoré je možné v rámci používaného stavebného rozpočtového systému identifikovať (dohľadať)¹.

Základné atribúty indexácie:

- a) definovanie položiek, ktoré sú predmetom posudzovania a ktoré sú zároveň dohľadateľné v stavebnom rozpočtovom softvéri používanom SO – vytvorenie populácie položiek „P“
- b) Definovanie začiatku a konca referenčného obdobia - „t“:
Časové obdobie sa označuje a stanovuje nasledovne:
 - i. čas t_0 , ktorý zodpovedá dňu začiatku referenčného obdobia. Ide o deň zmeny okolností zmluvy medzi prijímateľom a dodávateľom a v prípade, ak tento dátum nastal skôr ako podpis pôvodnej zmluvy s dodávateľom, je týmto dňom dátum podpisu predmetnej zmluvy .
 - ii. času t_1 , ktorý zodpovedá dňu konca referenčného obdobia. Ide o deň podpisu dodatku k zmluve medzi prijímateľom a dodávateľom. Tento dátum môže byť nahradený dátumom vypracovania návrhu dodatku k zmluve medzi prijímateľom a dodávateľom (dátum podpisu návrhu dodatku dodávateľom), ak v čase posudzovania ešte nebol dodatok uzatvorený (podpísaný oboma zmluvnými stranami).

Výpočet objektivizovaného indexu cenovej úrovne populácie

Základným zdrojom údajov pre výpočet objektivizovaného indexu nárastu cenovej úrovne populácie je databáza cien položiek „i“ zahrnutých v populácii „P“ v stavebnom rozpočtovom softvéri používanom SO „S“. Na účely objektivizovaného výpočtu indexu nárastu cien, nie sú podstatné ceny v zmluve, resp. dodatku/návrhu dodatku medzi prijímateľom a dodávateľom.

¹ Pripúšťa sa aj použitie alternatívnej materiállovej položky, ktorá sa svojimi parametrami významne približuje skúmanej položke.

- c) Stanovenie cenovej úrovne „CÚ“ k obdobiu t_0 a t_1 na úrovni populácie „P“ v hodnote EUR

Cenová úroveň k obdobiu t_0 „CÚ_{t0}“ sa vypočíta ako súčet súčinov jednotkovej ceny „JC“ identifikovanej v stavebnom rozpočtovom softvéri „S“ každej položky „i“ v populácii „P“ k času t_0 a množstva jednotlivých položiek „i“, ktoré majú byť ešte len dodané „M_i“, kde „i“ predstavuje dotknuté položky, ktorých môže byť až „n“.

$$CÚ_{t0} = \sum_{i=1}^n JCS_{it0} \times M_i$$

Cenová úroveň k obdobiu t_1 „CÚ_{t1}“ sa vypočíta ako súčet súčinov jednotkovej ceny „JC“ identifikovanej v stavebnom rozpočtovom softvéri „S“ každej položky „i“ v populácii „P“ k času t_1 a množstva jednotlivých položiek „i“, ktoré majú byť ešte len dodané „M_i“, kde „i“ predstavuje dotknuté položky, ktorých môže byť až „n“.

$$CÚ_{t1} = \sum_{i=1}^n JCS_{it1} \times M_i$$

- d) Stanovenie indexu zmeny cenovej úrovne populácie „I_{CÚ}“ v medziobdobí t_0 a t_1 .

Index zmeny cenovej úrovne populácie „I_{CÚ}“ v medziobdobí t_0 a t_1 sa vypočíta ako podiel cenovej úrovne položiek populácie v období t_1 „CÚ_{t1}“ a cenovej úrovne tej istej populácie „P“ v období t_0 „CÚ_{t0}“.

Matematický zápis:

$$I_{CÚ} = \frac{CÚ_{t1}}{CÚ_{t0}} \times 100[\%]$$

- e) stanovenie rizika nárastu cien „R_{CÚ}“, ktoré mohol dodávateľ pri vynaložení odbornej starostlivosti predpokladať.

Riziko sa kalkuluje na základe historických údajov, ktoré mohol uchádzač (budúci dodávateľ) v čase predloženia cenovej ponuky zobrať do úvahy.

Časové obdobie od ktorého sa počíta „R_{CÚ}“ sa stanovuje nasledovne:

čas t_{-1} , zodpovedá dňu, keď uchádzač (budúci dodávateľ) predložil cenovú ponuku.

Riziko je možné odvodiť od rizika vypočítaného pre príslušné komodity „R_k“, ktoré sa aplikuje v rámci prílohy č. 1 Metodika pre indexáciu – index pre vybrané druhy komodít a to podľa skladby (využije sa vážený aritmetický priemer), resp. prevažujúcej komodity „k“.

Riziko (R_k) sa stanovuje odlišne pre obdobie:

- pred vplyvom pandémie COVID-19 a vojny na Ukrajine, t.j. v rokoch 2009 až 2020.
Riziko pred kovidom sa vypočíta ako aritmetický priemer ročného, dvojročného a trojročného indexu rastu (IR) cien komodity „k“, ktoré predchádzajú roku t-1².

Ak t₀ pripadne na rok 2021, použijú sa aritmetický priemer platný pre rok 2020³.

- s významným vplyvom pandémie COVID-19 a vojny na Ukrajine, t.j. ako ročný rast indexu cien komodity „k“ v roku 2021, ak pripadne t-1 na rok 2022,

Matematický zápis

$$R_k = \frac{IR_{rokt-1-1} + IR_{rokt-1-2} + IR_{rokt-1-3}}{3}$$

Pričom platí, že na výpočet IR sa použije podiel indexu platného pre príslušnú komoditu v 12 mesiaci pred rokom t-1 k indexu platnému k rovnakému obdobiu (12 mesiacu) predchádzajúceho roku, dvoch predchádzajúcich rokov a troch predchádzajúcich rokov⁴.

Matematický zápis

$$IR_{rokt-1-1} = \frac{Index\ 12\ mesiac\ rokt-1-1}{Index\ 12\ mesiac\ rokt-1-2}$$

$$IR_{rokt-1-2} = \frac{Index\ 12\ mesiac\ rokt-1-1}{Index\ 12\ mesiac\ rokt-1-3}$$

$$IR_{rokt-1-3} = \frac{Index\ 12\ mesiac\ rokt-1-1}{Index\ 12\ mesiac\ rokt-1-4}$$

Keďže výpočet bežného rizika založeného na komoditách nepokrýva všetky položky, ktoré sú predmetom navýšenia (napr. aj ceny stavebných prác) hodnota rizika sa extrapoluje na hodnotu celej zákazky.

Alternatívne sa posúdi miera rizika, ktoré prijímateľ uviedol v rámci písomného odôvodnenia aplikácie §18 ods. 1 písm. c).

Miera rizika by mala rešpektovať, že jej hodnota je vyčíslená objektívnym spôsobom na základe štatistických alebo iných dôveryhodných údajov na základe bežne používaných metód ekonomickej teórie.

² Pre rok t₀ = 2010 je z dôvodu nedostupnosti údajov použitý ročný index rastu cien roku 2009, pre rok t₀ = 2011 aritmetický priemer ročného rastu cien (2009) a dvojročného rastu cien (2010).

³ Rok 2020 je charakteristický poklesom cien z dôvodu zatvárania svetovej ekonomiky, ktorá viedla k poklesu cien v tomto období (pokles dopytu). Z tohto dôvodu sa údaje roku 2020 „preskakujú“.

⁴ Z dôvodu nedostupnosti údajov je IR roku 2009 vypočítaný ako podiel indexu cien platného v 12 mesiaci roku 2009 k 1 mesiacu roku 2009 a IR roku 2010 ako podiel indexu cien platného v 12 mesiaci roku 2010 k 1 mesiacu roku 2009.

f) výpočet čistého indexu zmeny cenovej úrovne „ČI_{CÚ}“

čistý index sa vypočíta ako rozdiel indexu zmeny cenovej úrovne populácie položiek „I_{CÚ}“ a rizika nárastu cien „R_{CÚ}“, ktoré mohol dodávateľ pri vynaložení odbornej starostlivosti predpokladať.

Matematický zápis:

$$\check{I}_{CÚ} = I_{CÚ} - R_{CÚ}$$

Výpočet skutočného indexu cenovej úrovne

Základným zdrojom údajov pre výpočet indexu nárastu cenovej úrovne populácie sú ceny v zmluve, resp. dodatku/návrhu dodatku zmluvy medzi prijímateľom a dodávateľom. Pri výpočte tohto indexu sa rešpektuje vymedzenie populácie „P“ podľa písm. a) vyššie.

g) stanovenie východiskovej hodnoty populácie „VH_P“ v EUR

Východisková hodnota populácie je hodnota vyčíslená ako súčet súčinov jednotkových cien „JC“ uvedených v pôvodnej zmluve medzi prijímateľom a dodávateľom „D“ každej položky „i“ v populácii „P“ k času t_0 a množstva jednotlivých položiek „i“, ktoré budú dodané⁵ po uzatvorení dodatku „M_i“, kde „i“ predstavuje dotknuté položky, ktorých môže byť až „n“.

Matematický zápis:

$$VH_P = \sum_{i=1}^n JCD_{it0} \times M_i$$

h) výpočet zvýšenej hodnoty populácie „ZH_P“ v EUR

Zvýšená hodnota populácie je hodnota vyčíslená ako súčet súčinov jednotkových cien „JC“ ktoré sa menia (navyšujú) uvedenej v dodatku/návrhu dodatku zmluvy medzi prijímateľom a dodávateľom „D“ každej položky „i“ v populácii „P“ k času t_1 a množstva jednotlivých položiek „i“, ktoré budú dodané⁵ po uzatvorení dodatku „M_i“, kde „i“ predstavuje dotknuté položky, ktorých môže byť až „n“.

Matematický zápis:

$$ZH_P = \sum_{i=1}^n JCD_{it1} \times M_i$$

„ZH_P“ je predmetom posúdenia hospodárnosti a efektívnosti výdavkov. V prípade identifikácie nehospodárnych/neefektívnych výdavkov sa tieto osobitne vyčíslia a ďalej sa pracuje s upravenou/zníženou hodnotou „ZH_P“.

i) výpočet skutočného indexu cenovej úrovne „SI_{CÚ}“

Skutočný index cenovej úrovne populácie „SI_{CÚ}“ v medziobdobí t_0 a t_1 sa vypočíta ako podiel zvýšenej hodnoty populácie „ZH_P“ v EUR a východiskovej hodnoty populácie „VH_P“ v EUR.

⁵ Navýšenie ceny nemôže byť retroaktívne a teda sa nemôže vzťahovať na už realizované plnenia.

Matematický zápis:

$$SI_{cú} = \frac{ZH_p}{VH_p} \times 100[\%]$$

Porovnanie indexov a interpretácia porovnania

j) porovnanie indexu „Č_{cú}“ a „SI_{cú}“

Ak platí, že:

- a) $\check{I}_{cú} \geq SI_{cú}$, potom **je** hodnota navýšenia považovaná za objektívne preukázanú a teda tieto výdavky môžu (za splnenia ostatných podmienok) byť považované za oprávnené navýšené výdavky;
- b) $\check{I}_{cú} \leq SI_{cú}$, potom **nie je** hodnota navýšenia považovaná za objektívne preukázanú;

Uvedené výroky zohľadňujú aj prípadné krátenie z dôvodu hospodárnosti a efektívnosti výdavkov.

Ak teda bola hodnota „ZH_p“ znížená z dôvodu hospodárnosti a platí výrok a) je SO povinný v súčinnosti s prijímateľom vykonať krátenie uznaných oprávnených výdavkov na takú úroveň, aby bola hospodárnosť dosiahnutá.

V prípade, ak nastane situácia podľa písm. b) je SO povinný v súčinnosti s prijímateľom vykonať krátenie uznaných oprávnených výdavkov na takú úroveň, aby dosiahol stav kedy sa hodnoty indexov aspoň vyrovnajú.

Súčinnosť

Vzhľadom na skutočnosť, že nemožno objektívne očakávať, že prijímateľovi je známa databáza cien stavebného rozpočtového softvéru používaného SO, je prijímateľ oprávnený pred podaním žiadosti o zmenu zmluvy o NFP kontaktovať svojho projektového manažéra za účelom aplikácie tejto indexácie.

Projektový manažér SO je povinný poskytnúť prijímateľovi súčinnosť.

Záver

Ak index nie je možné stanoviť pre niektoré položky, lebo nie sú súčasťou populácie (najmä z dôvodu, že sa nenachádzajú v databáze stavebného rozpočtového softvéru používanom SO), pripadajú do úvahy iné zdroje pre výpočet indexu dotknutých položiek (najmä indexácia podľa komodít, cenové ponuky, znalecký/odborný posudok a pod.).

Aplikáciou iných zdrojov nesmie dôjsť k duplicite.

Súčasťou je príloha v MS Excel.